

INLEDNING:

Kosmisk kemi

OM DU GÖR EN sökning på ämnet vetenskap och religion räcker det med några klick för att inse att du har gett dig in i en stridszon.

I kommentartrådar om nästan varje tänkbart vetenskapligt ämne – från bioetik och psykologi till geologi och kosmologi – kommer du att stöta på fientliga ordväxlingar och tillmälen från två läger som du är övertygad om aldrig skulle mötas vid ett förhandlingsbord – även om FN skulle utlysa vapenvila.

Det finns vad vi för enkelhetens skull kan kalla ”vetenskapslägret”. De ser sig själva som förnuftets röst. De är övertygade om att de arbetar för att driva tillbaka den våg av okunskap och vidskeplighet som har förslavat mänskligheten sedan vi först kravlade oss upp ur ursoppan. Om jag ska sammanfatta deras ståndpunkt lyder den så här:

Vetenskapen är en ostoppt kraft för mänsklig utveckling som kommer att ge svar på våra många frågor om universum och lösa många om inte alla våra mänskliga problem som sjukdom, energiförsörjning, miljöförstöring och fattigdom. Någon gång i framtiden kommer vetenskapen att kunna förklara allt och möta alla våra behov.

De kan också förutsätta att vetenskapen någon gång i framtiden kommer att ge oss svar på i alla fall några av våra stora livsfrågor: Varifrån kommer vi? Varför är vi här? Vad är meningen med att vi finns till?

I den motsatta änden har vi vad vi för enkelhetens skull kan kalla ”gudsläget”. De menar att en gudomlig intelligens ligger bakom allt som finns och allt som vi är. De söker och påstår sig också ha hittat svar på samma stora frågor som vetenskapsmän ställer, men på en helt annan plats. De ser på universums komplexitet och skönhet och på vår häpnadsväckande rika och brokiga blåa planet och tycker att det är självklart att det finns en underbar intelligens bakom vår vackra och fantastiska värld. De verkar förvånade över att det kan finnas folk som inte ser saken på samma sätt.

Ibland resulterar det i bråk och förolämpningar i hårda sammandrabbningar som skapar mer ilska än ömsesidig förståelse.

Därför är det inte förvånande att många människor drar slutsatsen att *Gud och vetenskap inte går ihop* – precis som när man droppar natriummetall eller kalium i vatten och det uppstår en massa fräsande och eld och värme och till sist en ljudlig smäll.

Men tänk om det finns ett annat sätt att se på saken? Tänk om vi har lurats in i en meningslös strid byggd på felunderrättelser och felaktigt tänkande? Det skulle i så fall inte vara första gången. Tänk om det finns ett annat slags kosmisk kemi än den som slutar med en explosion?

MIN UTGÅNGSPUNKT

Geografiskt sett kommer jag från Nordirland som är en plats som tyvärr har ett tvivelaktigt rykte om sig när det gäller frågan om Gud. Jag växte upp i ett land som var sönderslitet av en djup sekteristisk och kulturell splittring som allmänt framställdes

som en strid mellan ”protestanter” och ”katoliker” (även om det naturligtvis var mycket mer invecklat än så). Det ledde till trettio år av brutala mord, bombningar och terrorism som sammantaget går under namnet *the Troubles*, konflikten på Nordirland.

Mitt i allt detta var mina föräldrar fantastiska människor. Visst var de kristna, men de var inte sekterister – ett svårt ställningstagande för vem som helst på den tiden. Min far visade prov på denna avsaknad av sekteristiskt tänkande genom att anställa folk från båda sidor av den religiösa klyftan i sin butik. Den blev bombad på grund av detta, och min bror blev allvarligt skadad i explosionen. Terrorismen drabbade vårt hem på ett mycket påtagligt sätt.

Jag har mina föräldrar att tacka för mycket, men det kanske största var att de älskade mig så pass mycket att de gav mig utrymme att tänka själv – tyvärr inte så vanligt i mitt land eftersom det fanns mycket av trångsynthet och skyttegravstänkande. När jag började på universitet i Cambridge hösten 1962 var jag också tacksam för att mina föräldrar redan hade uppmuntrat mig att läsa brett och tänka djupt kring andra världsåskådningar än kristendomen.

Jag har sedan dess haft förmånen att få tala om dessa frågor och diskutera de relevanta frågeställningarna offentligt under de senaste tjugo åren med framstående ateister bland vilka den världsledande förmodligen fortfarande är Richard Dawkins, som i likhet med mig är professor vid universitetet i Oxford. Jag har alltid försökt att behandla människor som har en annan världsåskådning än jag med respekt och försökt förstå hur de kommit fram till sin ståndpunkt och varför de känner så starkt för den.

Det kan hända att du som läser detta har en stark övertygelse

om att vetenskapen är tillräcklig för att förklara allt och att det inte längre finns någon plats för Gud i den här världen. Eller så är du bara nyfiken och vill få lite perspektiv på denna fråga. Vem du än är hoppas jag att du kommer att uppskatta läsningen av denna introduktion till ämnet och att den inspirerar dig till att ta dig an frågan på ett vetenskapligt sätt – det vill säga vara öppen för vad resultatet än blir och vara beredd att följa bevisen dit de leder, även om det skulle visa sig bli obekvämt för dig på något sätt.

Jag vill hävda att den vanliga uppfattningen att vetenskap och gudstro inte går ihop helt enkelt inte stämmer och att det är relativt enkelt att påvisa detta. I denna korta bok vill jag undersöka flera av de missuppfattningar som människor har, inte bara om religion och gudstro utan också om vetenskapen som sådan. Genom att göra det vill jag visa att det finns ett annat synsätt som är rationellare, förnuftigare *och* sundare än den förmenta konflikt mellan vetenskap och religion som vi känner alltför väl.

Jag vill hävda att det finns en annan sorts kosmisk kemi, att det finns en annan sorts reaktion mellan vetenskap och religion som bättre stämmer överens med själva andan och kärnan hos båda och som är mer fruktbar än det tröttsamma skyttegravs- krig som vi ser utspelas runt omkring oss.

Väte och syre utgör precis som kalium och vatten en explosiv blandning, men slutresultat kunde inte vara mer annorlunda – uppfriskande, livgivande vatten.